

İlkokul Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Değerlerin İncelenmesi: Öğretmen Adayları Görüşleri Nelerdir?**(Investigation of the Values in Primary Education Social Studies Textbook: What are the Views of Teacher Candidates?)**Nur ÜTKÜR²

(a) İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul

Özet

Bu çalışmada İstanbul ilinde yer alan bir devlet üniversitesinde sınıf eğitimi anabilim dalı üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 71 öğretmen adayının ilkokul sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlere yönelik görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğretmen adaylarının ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer almakta olan değerlere ve bu değerleri kazandırmak için yapılabilecek etkinliklere yönelik görüşleri alınmıştır. Çalışma nitel araştırma özelliği taşımakta olup, veri toplama aracı olarak doküman inceleme kullanılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen verilere göre öğretmen adaylarının ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabından seçtikleri ünitelerde yer alan değerleri belirledikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının Birey ve Toplum ünitesinde en fazla kullanıldığını belirttikleri değerlerin adalet ve eşitlik olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adayları Kültür ve Miras ünitesinde en fazla yer alan değer aile birliğine önem verme olduğunu belirtmiştir. İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesinde en fazla sayıda yer alan değer yardımseverlik iken; Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesinde en fazla sayıdaki değer duyarlılık olarak belirtilmiştir. Son olarak Üretim, Dağıtım ve Tüketim ve Etkin Vatandaşlık ünitelerinde en fazla sayıda kullanılan değer ise dayanışma olarak belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının bu değerleri kazandırmak için yapılabilecek etkinliklere yönelik görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının drama yaptırma, resim çizdirme, poster/broşür/afiş hazırlama, örnek olay yazdırma ve röportaj yaptırma etkinliklerini en fazla sayıda önerdikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, sosyal bilgiler, ilkokul 4. sınıf, öğretmen adayları.**Abstract**

In this study, it is aimed to get the opinions of 71 teacher candidates who are studying in the third grade of a primary education in a state university in Istanbul province. For this purpose, the opinions of the prospective teachers about the values which are included in the 4th grade social studies textbook and the activities that can be done to gain these values were taken. The study has qualitative research feature and it is used as a data collection tool. Data were analyzed by content analysis method. According to the data obtained, it was seen that teacher candidates determined the values in the units they chose from the primary education 4th grade social studies textbook. It is determined that the values that the teacher candidates stated that they are the most used in the Individual and Society unit are justice and equality. They stated that the most value in the Cultural and Heritage Unit is giving importance to the give importance to family unity. The most number of value in the People, Places and Environments unit is helpfulness; the highest number of values in the Science, Technology and Society unit is indicated as sensitivity. Finally Production, Distribution and Consumption and Active Citizenship units were determined as the most used value solidarity. In addition, the opinions of the teacher candidates about the activities that can be done to gain these values were taken. It has been found out that they suggested the most number of activities such as making drama, drawing a picture, preparing a poster/brochure/poster, writing a case study and interviewing.

Keywords: Values, social studies, primary school 4th grade, teacher candidates.² Araş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, nur.utkur@istanbul.edu.tr

Giriş

Gelişen ve değişen dünyada, değişime ayak uydurabilmek amacıyla eğitim ve öğretimde de çeşitli değişimler olmaktadır. Bu değişim kendine öğretim programlarında da yer bulmuştur.

Öğretim programlarında yer alan yapılandırmacı eğitim anlayışı, öğrencilerin sadece bilişsel düzeyde değil, duyuşsal ve devinişsel düzeyde de gelişimlerine önem vermektedir. Duyuşsal hedeflerin en önemlilerinden biri de değerler eğitimidir. Değerler eğitimi, bireylerin davranış şekillerini bilinçli bir şekilde planlamayı amaç edinmiştir. Son zamanlarda eğitimdeki çeşitli konu alanlarında fazlaca yer edinen değerler, öğretim programlarında kendine yer bulmuştur (Biter ve Çalışkan, 2019).

Yenilenen sosyal bilgiler öğretim programında “adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik, yardımseverlik” değerlerinin öğrencilere kazandırılmasına ayrı bir önem verildiği görülmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018).

Bu nedenle özellikle hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerlerin incelenmesi önem taşıyan bir konu olmaktadır. Alanyazında bu hususla ilgili birçok çalışma (Biter ve Çalışkan, 2019; Çalışkan ve Yıldırım, 2018; Çelikkaya ve Seyhan, 2017; İbret, Karasu-Avcı, Karabıyık, Güleş ve Demirci, 2017; Kafadar, Öztürk ve Katılmış, 2018; Karasu-Avcı ve Faiz, 2018; Özen, Güleriyüz ve Bulut-Özen, 2012; Temel ve Sapsağlam, 2018; Tonga ve Uslu, 2015; Topkaya, 2016; Ulusoy, 2016) bulunmaktadır.

Bu çalışmada ise, sınıf eğitimi anabilim dalında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının ilkökul sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlere yönelik görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Ayrıca ele alınan değerlere yönelik etkinlik önerileri verilmesi istenmiştir. Bu amaçla çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

Sosyal bilgiler ders kitabında yer alan ünitelerdeki değerlere yönelik görüşler nelerdir?

Sosyal bilgiler ders kitabındaki değerlerin kazandırılması için yapılabilecek etkinliklere yönelik görüşler nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma kullanılmıştır. “Nitel araştırma, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır. Bu araştırmayı aynı zamanda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür.” (Yıldırım, 1999; s.10).

Çalışma grubu

Bu çalışmada İstanbul ilinde bir devlet üniversitesinde Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı’nda üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 71 öğretmen adayı (41 kadın, 30 erkek) çalışma grubunu oluşturmaktadır. Bu öğretmen adaylarının seçilmesinin nedeni hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi derslerini almış olmalarıdır.

Veri toplama aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak doküman inceleme kullanılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabını incelemeleri tamamlandıktan sonra, hazırladıkları

dokümanlar araştırmacı tarafından incelenmiştir. Öğretmen adaylarına sosyal bilgiler ders kitabını incelemeleri için çeşitli kategoriler verilmiştir. Her üniteyi ayrıntılı biçimde incelemeleri ve ünitelerde yer alan etkinliklerde hangi değer verilmeye çalışıldığını belirtmeleri istenmiştir. Ayrıca bu değerleri kazandırmak için kendilerinin hazırlayabilecekleri etkinlikleri de belirlemeleri istenmiştir.

Veri analizi

Çalışmada öğretmen adaylarının hazırladıkları dokümanlardaki verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Bu analiz sürecinde kod, kategori ve temalar belirlenmiş, ortak özellik taşıyanlar aynı temalar içine konularak analiz tamamlanmıştır. Ayrıca yapılan analizin güvenilirliğini saptayabilmek amacıyla ikincil araştırmacı yardımı alınmıştır. Bu araştırmacı alanda uzman bir öğretim elemanı olup, tüm verileri yeniden kodlayıp analiz etmesi sağlanmıştır. Araştırmacı ve öğretim elemanının kodlamaları birbirleriyle karşılaştırılmış, Miles ve Huberman'ın (1994) kodlayıcı güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Araştırmacı ve uzman arasındaki analizin uyum, 0.80'in üzerinde bulunduğu analiz güvenilir sayılmaktadır (s.64). Doküman incelemelerden elde edilen verilerin analizindeki araştırmacı ve uzmanın analizlerinin katsayı ortalamaları 0.96 olduğundan ötürü, veri toplama aracının analizi güvenilirdir denilebilmektedir.

Bulgular

Sosyal bilgiler ders kitabında yer alan ünitelerdeki değerlere yönelik görüşler

Öğretmen adaylarının ilkökul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan ünitelerdeki değerlere yönelik görüşlerine Tablo 1-6 arasında yer verilmiştir.

Tablo 1. Birey ve Toplum

Değerler	Sayı (f)
Adalet	20
Eşitlik	20
Sorumluluk	18
Aile birliğine önem verme	16
Bilimsellik	14
Sevgi	13
Çalışkanlık	13
Yardımseverlik	12
Bağımsızlık	12
Özgürlük	11
Estetik	7
Duyarlılık	7
Dayanışma	5
Vatanseverlik	5
Saygı	3

Tablo 1'de öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabındaki 1. ünite olan Birey ve Toplum ünitesinde yer aldığını ifade ettikleri birbirinden farklı olarak 15 değer olduğu görülmektedir. Bu değerlerden en fazla sayıda adalet ve eşitlik (n=20) değerlerinin yer aldığı, bunu sorumluluk (n=18) ve aile birliğine önem verme (n=16) değerlerinin takip ettiği görülmektedir. Az sayıda yer alan değerler arasında ise, dayanışma (n=5), vatanseverlik (n=5) ve saygı (n=3) değerleridir. Sosyal bilgiler ders kitabındaki 2. ünite olan Kültür ve Miras ünitesine yönelik değerlere Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Kültür ve Miras

Değerler	Sayı (f)
Aile birliğine önem verme	15
Sorumluluk	14
Bilimsellik	11
Duyarlılık	11
Sevgi	10
Saygı	7
Hoşgörü	7
Vatanseverlik	5
Dayanışma	5
Çalışkanlık	3
Adalet	3

Tablo 2’de yer alan değerler incelendiğinde, birbirinden farklı 11 değer 2. üniteye yer aldığı görülmektedir. Ayrıca öğretmen adayları tarafından en fazla sayıda ifade edilen değer, aile birliğine önem verme (n=15) iken, bunu sorumluluk (n=14), bilimsellik (n=11) ve duyarlılık (n=11) değerleri takip etmektedir. En az sayıda belirlenen değerler ise, çalışkanlık ve adalet (n=3) değerlerdir. Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabındaki 3. ünite olan İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesindeki değerlere yönelik görüşlerine Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler

Değer	Sayı (f)
Yardımseverlik	20
Bilimsellik	19
Çalışkanlık	17
Duyarlılık	15
Sevgi	15
Dayanışma	14
Aile birliğine önem verme	11
Sorumluluk	10
Eşitlik	9
Saygı	9
Tasarruf	7
Estetik	7
Vatanseverlik	5
Adalet	5

Tablo 3’teki veriler incelendiğinde, 3. üniteye yönelik olarak birbirinden farklı 14 değer 3. üniteye yer aldığı görülmektedir. Öğretmen adayları tarafından en fazla sayıda ifade edilen değerler, yardımseverlik (n=20), bilimsellik (n=19) ve çalışkanlık (n=17) iken; en az sayıda belirtilen değerler, vatanseverlik ve adalet (n=5) değerleridir. Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabındaki 4. ünite olan Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesindeki değerlere yönelik görüşlerine Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. Bilim, Teknoloji ve Toplum

Değer	Sayı (f)
Duyarlılık	15
Tasarruf	11
Aile birliğine önem verme	10
Bilimsellik	9
Yardımseverlik	8
Saygı	6
Dayanışma	5

Sevgi	5
Dürüstlük	4
Çalışkanlık	4
Estetik	3
Sorumluluk	3

Tablo 4'te yer alan değerler incelendiğinde, birbirinden farklı 12 değerın 4. ünite de yer aldığı görülmektedir. Ayrıca öğretmen adayları tarafından en fazla sayıda ifade edilen değer, duyarlılık (n=15) iken, bunu tasarruf (n=11) ve aile birliğine önem verme (n=10) değerleri takip etmektedir. 4. ünite de yer alan değerler arasında en az sayıda belirlenen değerler ise, estetik ve sorumluluk (n=3) değerlerdir. Sosyal bilgiler ders kitabındaki 5. ünite olan Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesine yönelik öğretmen adaylarının belirlediği değerlere Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim

Değer	Sayı (f)
Dayanışma	10
Yardımsverlik	9
Tasarruf	9
Sorumluluk	7
Çalışkanlık	5
Duyarlılık	3

Tablo 5'te öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabındaki 5. ünite olan Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesinde yer aldığını ifade ettikleri birbirinden farklı olarak altı değerın olduğu görülmektedir. Bu değerlerden en fazla sayıda dayanışma (n=10) değerının yer aldığı, en az sayıda ise duyarlılık (n=3) değerının bulunduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ders kitabındaki 6. ünite olan Etkin Vatandaşlık ünitesindeki değerlere yönelik görüşlerine ise, Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6. Etkin Vatandaşlık

Değer	Sayı (f)
Dayanışma	12
Yardımsverlik	10
Eşitlik	8
Özgürlük	8
Bilimsellik	6
Çalışkanlık	6
Sorumluluk	5
Vatanseverlik	5
Bağımsızlık	5
Sevgi	4
Adalet	4
Barış	4
Duyarlılık	4
Saygı	4
Aile birliğine önem verme	4
Dürüstlük	2

Tablo 6'da yer alan değerler incelendiğinde, birbirinden farklı 16 değerın 6. ünite de yer aldığı görülmektedir. Ayrıca öğretmen adayları tarafından en fazla sayıda ifade edilen değer, dayanışma

(n=12) iken, bunu yardımseverlik (n=10), eşitlik ve özgürlük (n=8) değerlerinin takip ettiği görülmektedir. 4. üniteye yer alan değerler arasında en az sayıda belirlenen değer ise, dürüstlüktür (n=2)

Sosyal bilgiler ders kitabındaki değerlerin kazandırılması için yapılabilecek etkinliklere yönelik görüşler

Öğretmen adaylarının belirttikleri değerlerin öğrenciler tarafından kazanılması için yapılabilecek etkinliklere yönelik önerilerine Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Ünitelerdeki değerleri kazandırmak için yapılabilecek etkinlikler

Ana temalar	Alt temalar	Sayı (f)
Bedeni kullanmaya yönelik etkinlikler	Drama yaptırma	41
	Resim çizdirme	32
	Poster/broşür/afiş hazırlama	30
	Geri dönüşüm materyalleri yaptırma	20
	Senaryo yazdırıp oynatma	6
	Kermes ve sergi yaptırma	6
	Gezi/gözlem yaptırma	5
	Kumbara yaptırma	3
Toplam		143
Zihni kullanmaya yönelik etkinlikler	Örnek olay yazdırma	35
	Röportaj yaptırma	27
	Kompozisyon yazdırma	25
	Slogan yazdırma	21
	Problem çözme etkinlikleri yaptırma	19
	Günlük hayatla ilgili metinler okuma	17
	Sorunları listeleme	15
	Tartışma yaptırma	13
	Altı şapkalı düşünme yöntemi kullanma	12
	Empatik metin yazdırma	10
	Soru-cevap yöntemini kullanma	8
Toplam		202

Tablo 7’de yer alan etkinlikler incelendiğinde bedeni kullanmaya ve zihni kullanmaya yönelik etkinliklerin olduğu görülmüştür. Bu hususta incelendiğinde, zihni kullanmaya yönelik etkinliklerin bedeni kullanmaya yönelik etkinliklerden sayıca daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bedeni kullanmaya yönelik etkinliklere bakıldığında, en fazla sayıda belirtilen etkinliğin drama yaptırma (n=41) olduğu görülmüştür. Bunu resim çizdirme (n=32), poster/broşür/afiş hazırlama (n=30) ve geri dönüşüm materyalleri yaptırma (n=20) takip etmektedir. Zihni kullanmaya yönelik etkinliklerde ilk sırada yer alan ise, örnek olay yazdırma (n=35) iken bunu röportaj yaptırma (n=27), kompozisyon yazdırma (n=25) ve slogan yazdırma (n=21) etkinlikleri takip etmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre, sınıf öğretmeni adaylarının ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabındaki ünitelerde yer alan değerleri belirledikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının ünitelerde belirttikleri değerlere bakıldığında, en fazla sayıda değeri 1. ünite olan Birey ve Topluma yönelik olarak belirttikleri; en az sayıda değeri ise 5. ünite olan Üretim, Dağıtım ve Tüketim’e yönelik olarak belirttikleri tespit edilmiştir.

Bütün ünitelerde yer alan değerler incelendiğinde, öğretmen adayları tarafından en fazla sayıda kullanıldığı düşünülen değerlerin sevgi olduğu, bunu bilimsellik, sorumluluk ve aile birliğine önem verme değerlerinin takip ettiği görülmektedir. Karasu-Avcı ve Faiz'in (2018) çalışmasında ise, 4.sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında 16 farklı değer tespit edilmiştir. En fazla vurgulanan değerler ise sorumluluk, bağımsızlık, özgürlük ve eşitlik değerleridir. Mevcut çalışmayla bu çalışma karşılaştırıldığında uyum sağlayan tek değer sorumluluk olduğu görülmektedir. Bu durumun öğretmen adaylarının bakış açılarının farklılığından kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıca benzer bir çalışma olarak Tonga ve Uslu'nun (2015) çalışmasında 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler ile kazanımlar arasındaki ilişki incelenmiş, kazanımların değerleri yansıtıp yansıtmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre bilimsellik, barış, hak ve özgürlüklere saygı değeri ile kazanımlar arasında ilişki kurulabilirken; diğer değerlerle kazanımların, genel olarak zayıf ve dolaylı yollardan ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bir diğer çalışma olan Topkaya'nın (2016) çalışmasında ise, elde edilen veriler doğrultusunda, değer aktarımını televizyonlarda yayın yapan programların olumsuz yönde etkilediği, değer aktarım yaklaşımları hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeterli seviyede bilgi düzeyine sahip oldukları, değer aktarımında sosyal bilgiler öğretmenlerinin sıklıkla model olma yaklaşımını kullandıkları ve ders kitaplarının ise değer açıklama yaklaşımı göz önüne alınarak hazırlandığına ulaşılmıştır. Bu çalışmada da ders kitaplarındaki değerler ön plana alındığından, Topkaya'nın (2016) çalışmasının bir bölümüyle paralellik göstermektedir.

Ayrıca mevcut çalışmada öğretmen adaylarının değerleri kazandırmak için yapılabilecek etkinliklere yönelik görüşleri de alınmıştır. Bu görüşler incelendiğinde, öğretmen adaylarının bedeni kullanmaya yönelik etkinliklerde, drama yaptırma, resim çizdirme, poster/broşür/afiş hazırlama etkinliklerini en fazla sayıda önerdikleri tespit edilmiştir. Drama yaptırmanın değer kazandırmada en yüksek sayıda yer almasıyla benzer nitelikte bir sonuç da Biter ve Çalışkan'ın (2019) çalışmasında ortaya konulmuştur. Eğitsel oyunların değer kazandırmadaki katkısı araştırılmıştır ve sorunun çözümüne yönelik somut etkinlik planlarının sunulması sonucunda, soyut boyuttaki değerlerin kazandırılmasını kolaylaştırdığı ortaya çıkmıştır. Eğitsel oyunlarla yoğunlaştırılan öğretimin öğrencilerin farklılıklara saygı, özgürlük ve sorumluluk değerlerini geliştirmede olumlu katkısı olduğu ve bu değerleri günlük hayatta sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca yapılan bu çalışmada öğretmen adaylarının zihni kullanmaya yönelik etkinliklerde ise, örnek olay yazdırma ve röportaj yaptırma etkinliklerini en fazla sayıda belirttikleri görülmüştür. En nihayetinde bu çalışmanın sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul 4. sınıf ders kitabındaki değerleri belirleyip onların kazandırılması için gerekli etkinlikleri ortaya koydukları tespit edilmiştir. Benzer şekilde İbret vd.'nin (2017) çalışmasında, sosyal Bilgiler öğretmenleri sosyal Bilgiler derslerinde edebi ürünlerden yararlandıklarını, derslerinde anı, fıkra, atasözü, roman, seyahatname, destan, söylev/nutuk, şiiri kullandıklarını ve bu edebi ürünleri kullanma nedenlerini değerleri aktarması, tarihi konuları aktarması, konuların kalıcılığını sağlaması, öğrencilerin ilgisini çekmesi ve öğrenilenleri pekiştirmesi olarak ifade etmişlerdir. Bu çalışmayla mevcut çalışmanın benzerlik noktasının, her iki çalışmada da değerlerin kazandırılmasında çeşitli edebi ürün ve etkinliklerin kullanılması olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul 4. sınıf ders kitabındaki değerleri belirleyip onların kazandırılması için gerekli etkinlikleri ortaya koydukları tespit edilmiştir. İleriki çalışmalara öneri olarak ise,

Değerlerin kazandırılması için belirlenen etkinliklerin yaptırılması ve bunların sınıf ortamında uygulanması verilebilir.

Sınıf ortamındaki uygulamaların gözlemlenmesi ve sınıf öğretmenleri, öğrenciler ve velilerle görüşmelerin yapılması uygun olabilir.

Bu çalışmaların yanı sıra ise, değerlerin kazanılıp kazanılmadığının uzun vadede tespit edilebilmesi için ilkökul 1, 2, 3 ve 4. sınıfları kapsayan boyamsal çalışmalara yer verilmesi özellikle önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Biter, M., & Çalışkan, H. (2019). Sosyal bilgiler derslerinde eğitsel oyunlarla değerler eğitimi: Bir eylem araştırması. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, 1(1), 1-28.
- Çalışkan, H., & Yıldırım, Y. (2018). 2005 ile 2017 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki değerlere ve değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 1(1), 7-23.
- Çelikkaya, T., & Seyhan, O. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının evrensel değerlere ilişkin metafor algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 65-87.
- İbret, B. Ü., Karasu-Avcı, E., Karabıyık, Ş., Güleş, M., & Demirci, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlerin öğretiminde edebi ürünlerin kullanımı. *Journal of Turkish Education Sciences*, 5(9), 104-124.
- Kafadar, T., Öztürk, C., & Katılmış, A. (2018). Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programlarının değerler eğitimi boyutunda karşılaştırılması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 19(1), 154-177.
- Karasu-Avcı, E., & Faiz, M. (2018). 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları “etkin vatandaşlık” öğrenme alanında yer alan becerilerin ve değerlerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1), 1-21.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı. (İlkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar). Ankara: MEB Yayınları.
- Özen, Y., Güleriyüz, K., & Bulut-Özen, H. (2012). İlköğretim 1-3 sınıf hayat bilgisi, 4-5 sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerler ve değerler eğitiminin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 277- 286.
- Temel, N., & Sapsağlam, Ö. (2018). Gerçek yaşam temelli değerler eğitimi programının ilkököl 1.sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve okula uyum becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(4), 1015-1034.
- Tonga, D., & Uslu, S. (2015). Sosyal bilgiler dersinde kazanım-değer ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(1), 91-110.
- Topkaya, Y. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer aktarım yaklaşımları hakkındaki görüşlerine ait nitel bir çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 637-652.
- Ulusoy, K. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde değer aktarımı ve e-okuma “ekran okuma”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 401-418.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112), 7- 17.